

AARD, OMVANG
EN MOBILITEIT
VAN PROBLEMATISCHE
HARDDRUGSGBRUIKERS
IN ROTTERDAM

Harddrugsgebruikers geregistreerd

S. Blesma

J. Snippe

B. Bieleman

SAMENVATTING

In opdracht van de gemeente Rotterdam is de aard, omvang, hulpbehoefte en mobiliteit van de groep problematische harddruggebruikers onderzocht. Hiertoe heeft een literatuurstudie plaatsgevonden, zijn zogenoemde sleutelinformanten geïnterviewd en zijn registratiegegevens van de bij deze doelgroep betrokken organisaties en instellingen opgevraagd en geanalyseerd. Ten slotte hebben interviews plaatsgevonden met leden van de doelgroep zelf. Het onderzoek is uitgevoerd door onderzoeks- en adviesbureau INTRAVAL en het Instituut voor onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving (IVO). Het onderzoek heeft plaatsgevonden in het kader van het vijfjarenprogramma Versterking Veiligheid Rotterdam. INTRAVAL heeft zich binnen de onderzoeksopdracht met name gericht op het vaststellen van de definitie, de omvang en het aanbod voor de doelgroep, terwijl het IVO de problematische harddruggebruikers heeft bevraagd naar hulpbehoefte en mobiliteit. Van dit laatste onderdeel is separaat verslag gedaan (Lempens e.a. 2004).

Definitie

Aan de hand van beschrijvingen in de bestaande literatuur en een bijeenkomst met experts is de volgende definitie van problematische harddruggebruikers vastgesteld.

Problematische harddruggebruikers zijn personen die in ieder geval:

- *sinds minimaal een jaar (bijna) dagelijks (in de voorafgaande maand drie dagen of vaker per week¹) harddrugs (opiaten, cocaïne, amfetaminen en dergelijke) gebruiken.*

En daarnaast één of meer van de volgende kenmerken vertonen:

- *criminele activiteiten ondernemen om aan geld te komen en daardoor eventueel in aanraking komen met politie/justitie;*
- *een psychiatrisch ziektebeeld hebben (As I en/of As II DSM-IV);*
- *een overlastgevende levensstijl vertonen (overtredingen van de APV-bepalingen);*

¹ Hiermee worden in ieder geval de zogenoemde weekend-gebruikers buiten de doelgroep gehouden.

- *niet over een eigen woonruimte beschikken of ondanks de beschikking over een eigen woonruimte veelvuldig op straat verblijven.*

Omvangschattingen

Bij de hulpverlening, de maatschappelijke opvang en de politie in Rotterdam zijn in 2003 minimaal 4.168 'unieke' harddrugsgebruikers bekend (zie tabel 1). Hiervan behoren 2.613 tot de problematische harddrugsgebruikers. Op basis van deze geregistreerde harddrugsgebruikers wordt de omvang van de harddrugsgebruikers in 2003 op zo'n 5.000 geschat, terwijl de groep problematische harddrugsgebruikers wordt geschat op zo'n 3.000. Dit betekent dat bijna twee derde van de harddrugsgebruikers tot de problematische groep kan worden gerekend.

Tabel 1 Minimumaantallen en schattingen omvang harddrugsgebruikers en problematische harddrugsgebruikers Rotterdam (2003)

	Minimum	Omvangschatting
Harddrugsgebruikers	4.168	5.051
Problematische harddrugsgebruikers	2.613	3.069

Opiaatgebruikers

Naast de harddrugsgebruikers en problematische harddrugsgebruikers is eveneens gekeken naar het aantal opiaatgebruikers. Door van twee (HKS politie en DeltaBouman) in plaats van meerdere bestanden gebruik te maken zijn vergelijkingen met metingen uit eind jaren 80, begin jaren 90 mogelijk. Wanneer dezelfde methode wordt toegepast als destijds dan blijkt dat de omvang van de opiaatgebruikers is toegenomen van zo'n 4.400 naar zo'n 5.400 (tabel 2). De minimumaantallen opiaatgebruikers zijn overigens nauwelijks veranderd tussen 1990 en 2003.

Tabel 2 Minimumaantallen en schattingen omvang opiaatgebruikers Rotterdam (1990 en 2003)

	Minimum	Omvangschatting
Opiaatgebruikers 2003	2.570	5.392
Opiaatgebruikers 1990	2.540	4.402

Aanbod

Rotterdam kent een aantal grote en bekende instellingen die hulp of begeleiding bieden aan (problematische) harddrugsgebruikers. Het

gaat om DeltaBouman, de drang- en dwangvariant van de Strafrechtelijke Opvang Verslaafden (SOV), het Leger des Heils, het Centrum voor Dienstverlening en de Pauluskerk. Daarnaast kent Rotterdam een uitzendbureau voor harddrugsgebruikers: Top Score. Enerzijds betreft het instellingen die directe hulp bij verslavingsproblemen bieden. Anderzijds gaat het om instellingen waarbij de verslavingsproblematiek een min of meer indirecte aanleiding is voor de geboden hulp of begeleiding. Dit laatste is bijvoorbeeld het geval wanneer een persoon als gevolg van zijn harddrugsverslaving dakloos is geworden en aangewezen is op een voorziening voor nachtopvang. Naast deze instellingen zijn er particuliere initiatieven die zich niet rechtstreeks op harddrugsverslaafden richten, maar waar zij wel terecht kunnen, bijvoorbeeld voor het verkrijgen van warme maaltijden.

De fysieke voorzieningen voor (problematische) harddrugsgebruikers zijn onder te verdelen in klinieken, strafrechtelijke opvang, sociale pensions, begeleid wonen, 24uurs opvang, dag- en nachtopvang, gebruiksruidten en verpleegafdelingen. Daarnaast wordt met name door DeltaBouman een aantal ambulante hulpvormen geboden. Het gaat hierbij om ambulante behandeling, methadonverstrekking, het heroïneprogramma en verslavingsreclassering.

Overlastlocaties

Op basis van gegevens uit het zogenoemde X-pol bestand van de politie wordt duidelijk dat drugsgelateerde overlast zich in 2003 voornamelijk voordoet in de wijken Delfshaven, Stadscentrum en Feijenoord. Binnen deze wijken doet de overlast zich met name voor aan de Mathenesserdijk, de Keileweg (tippelzone), de Westkruiskade, het Stationsplein, de Dortsmondstraat en de Pretorialaan. De woon- of verblijfsplaatsen van de problematische harddrugsgebruikers, veelal briefadressen bij de maatschappelijke opvang, komen niet overeen met de plaatsen c.q. straten waar de overlast zich vooral voordoet.

Zorgvraag en mobiliteit

Sleutelinformanten geven aan dat er voor problematische harddrugsgebruikers met name behoefte is aan zelfstandige woonruimte, waarbij sprake is van vormen van bescherming c.q. begeleiding. Verder worden door sleutelinformanten de volgende voorzieningen gemist: longstay-afdelingen voor veelplegers; woonvoorzieningen voor de zogenoemde Keileweggroep; woontraining; opvang voor dubbele diagnose cliënten; en een, eventueel buiten Rotterdam gesitueerde,

time-out voorziening gericht op een brede doelgroep. Tevens wordt opgemerkt dat de mobiliteit van de problematische harddrugsgebruikers groot is. Deze mobiliteit wordt voornamelijk veroorzaakt door de zoektocht naar geld en drugs, en in mindere mate door (de ligging van) voorzieningen. Overige aspecten van zorgbehoefte en mobiliteit worden behandeld in 'Harddrugsgebruikers in beweging' (Lempens e.a. 2004).